

Asia: OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Näen uudistuksen tarpeelliseksi siltä osin, kun se edistää huoltajien yh-teistoimintaa ja helpottaa lapsen asioista sopuun pääsemistä ilman, että huolto- ja tapaamisriidat pitkittyvät lapsen edun vastaisiksi. Lakiehdotus on sovittava yhteen lastensuojelulain säädösten kanssa niin, että lastensuojelun toimivaltaa selkeytetään vaikeissa huolto- ja tapaamisriidoissa. Lain tarkoituksena on ehkäistä huolto- ja tapaamisriitojen pitkittymistä sekä mahdollistaa edelleen huoltajien tarvitsemien sosiaalipalveluiden keskittämisen yhdelle toimivaltaiselle viranomaiselle. Ehdotuksessa tarpeellisiksi uudistuksiksi näen myös vieraannuttamisen ehkäisemisen ja tapaamisoikeuden estämiseen liittyvät lainsäädäntötoimenpiteet. Lakiin olisi nostettava esille mahdollisuus vanhempien psyykkisestilan selvittä-miseen olosuhdeselvityksen yhteydessä hankalissa ja pitkittyneissä huolto-riidoissa.

Lapsenhuoltolain yleiset säännökset (1. luku; 1-5 c §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Koskien 4§:ää. Huoltajan tehtävät.

Miten lakiehdotuksessa varmistetaan huoltajien erimielisyystilanteissa päätöksenteko lapsen koulutuksesta ja harrastuksesta, jotta lapsi saa lapsen edun mukaisen mahdollisuuden harrastaa ja valita mieleisensä koulutuspaikan? Onko lähivanhemmalla käytännössä vahvempi oikeus päättää lapsen harrastuksesta ja koulutuksesta vai joutuvatko vanhemmat hakemaan riitatilanteissa huoltotehtävien jakoa oikeudesta saakka? Pykälässä korostetaan, että huoltaja ei saa säilyttää päätöksentekoa lapselle, mutta lapsen näkemys on otettava huomioon päätöstä tehdessä.

Pykälässä on erinomaista, että lapsen osallisuutta vahvistetaan ottamalla lapsen mielipide huomioon ja tiedottamalla lasta koskevista päätöksistä. Jos vanhemmilla on velvollisuus kertoa lasta koskevista päätöksistä ja muista lapsen elämään vaikuttavista asioista, niin miten varmistetaan lapsen suojeleminen vanhempien ristiriitaisilta näkemyksiltä ja painostukselta.

Koskien 5a§:ää. Velvollisuus ilmoittaa aiotusta muutosta.

Velvollisuus ilmoittaa aiotusta muutosta on lähtökohtaisesti tarpeellinen säädös vanhempien yhteistoimintaa tukemassa lapsen näkökulmasta käsin, mutta ilmoituksen tekemiseen ehdotettu kolmen kuukauden mää- räaika jää epämääräiseksi ja hankalaksi käytännön elämässä toteuttaa. Muutto on harvoin tiedossa kolmea kuukautta aiemmin elämäntilanteen äkillisesti muuttuessa. Nähdäänkö vanhemmalla ilmoitusvelvollisuus toi- selle vanhemmalle työnhakutilanteessa toiselta paikkakunnalta, vaikka työnsaanti olisi epävarmaa. Pykälässä tulisi korostaa vanhempien yhteistyövelvoitetta lapsen edun näkökulmasta mahdollista muuttoa suun- niteltaessa.

Huoltajat ja tapaamisoikeus (2. luku; 6-12 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Koskien 9§:ää. Tuomioistuimen päätös lapsen huollosta ja tapaamisoi- keudesta.

Pykälässä ehdotetaan, että huolto voidaan uskoa vanhempien ohella myös kolmannelle henkilölle. Pykälässä on otettava huomioon vaikutukset lastensuojelutilanteisiin. Onko lakiehdotuksen tarkoituksena mahdollistaa paremmin lapsen siirtyminen oheishuoltajalle tilanteissa, jossa vanhemmat eivät ole kykeneväisiä vastaamaan lapsesta. Lapsen siirtyminen sijoitusuhan alla oheishuoltajalle voi toisaalta edesauttaa lapsen tilanteen selviämistä ilman sijoitusta tai huostaanottoa, mutta toisaalta pitkittää ja vaikeuttaa lastensuojelun prosessia.

Koskien 9a§:ää. Tarkemmat määräykset vuoroasumisesta ja tapaamis- oikeudesta.

Lapsen vuoroviikkoasumisjärjestelyissä on otettava riittävästi huomioon järjestelyn vaikutus palveluiden järjestämiseen? On varmistettava, että lapsi saa riittävät palvelut kummallakin asumispaikkakunnalla. Miten lapsen asuessa kahdella eri paikkakunnalla järjestämis- ja kustannusvastuu jakaantuu kuntien sosiaalipalveluiden kesken etenkin tilanteissa, joissa lapsella on lastensuojelun asiakkuus?

Koskien 9b§:ää. Tuetut ja valvotut tapaamiset ja valvotut vaihdot.

Pykälässä tulisi vahvistaa lapsen oikeutta säännöllisiin tapaamisiin, korostaen tapaajavanhemman velvollisuutta sitoutua tapaamisiin lapsen edun mukaisesti. Tapaamisten ollessa epäsäännöllisiä, tulisi arvioida uudelleen tapaamisten tarkoituksenmukaisuus lapsen näkökulmasta.

Oikeudenkäynti (3. luku; 14-17 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Koskien 11§:ää Lapsen mielipiteen selvittäminen ja 15a§:ää Lapsen kuuleminen tuomioistuimessa ja 16§:ää Selvityksen hankkiminen sosiaalilautakunnalta.

Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa jää kokonaisuudessaan epäsel- väksi ja hajautetuksi sekä mahdollisesti vähäiseksi painoarvoltaan. Onko sosiaalilautakunnan selvityksen tekijällä tosiasiallisesti aikaa tavata lasta riittävästi vaikeissa huoltoriidoissa niin, että kyetään poissulkemaan mahdollinen vieraannuttaminen. Millaiseksi muodostuu lastensuojelun lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli lapsen edun valvojana ja lapsen mielipiteen selvittäjänä vaikeissa huolto- ja tapaamisriidoissa suhteessa olosuhdeselvittäjiin? Lakiehdotuksessa tulisi ottaa kantaa

konkreettisemmin lapsen mielipiteen selvittämisen tavoista esimerkiksi lapselle tukihenkilön hakemiseksi vaikeissa huoltoriidoissa tai edunvalvojan määräämisestä. Lapsen mielipiteen selvittäjällä tulisi olla aikaa läsnä-olemiseen erityisesti pienen lapsen vaihtotilanteissa, jossa havainnoimalla lapsen ja vanhempien käytöstä, saadaan selville lapsen mielipidettä tapaamisista.

Koskien 17§:ää. Väliaikaiset määräykset.

Lakiehdotuksen kuuden viikon aikamääre väliaikaismäärityksen antami-seen on pääasiassa toimiva tavanomaisissa erotilanteissa, mutta miten lapsen etu huomioidaan akuuteissa ristiriitaisissa erilleen muuttamistilan-teissa, joissa toinen huoltaja ottaa lapset mukaansa yhteisestä kodista? Miten näissä tilanteissa varmistetaan lapsen oikeus tavata ja pitää yh-teyttä toiseen vanhempaan ennen väliaikaismääräyksen antamista?

Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu (3 a. luku; 17 b ja 17 d §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

-

Vieraassa valtiossa annettu päätös ja lapsen palauttaminen (6. luku; 39 ja 41 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

-

Asetuksenantovaltuus (7. luku; 49 §)

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

-

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

-

Vaikutukset

Onko ehdotuksen vaikutukset mielestänne arvioitu asianmukaisesti?

-

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

-

Saku Vaskivuo
YTM, Sosionomi amk